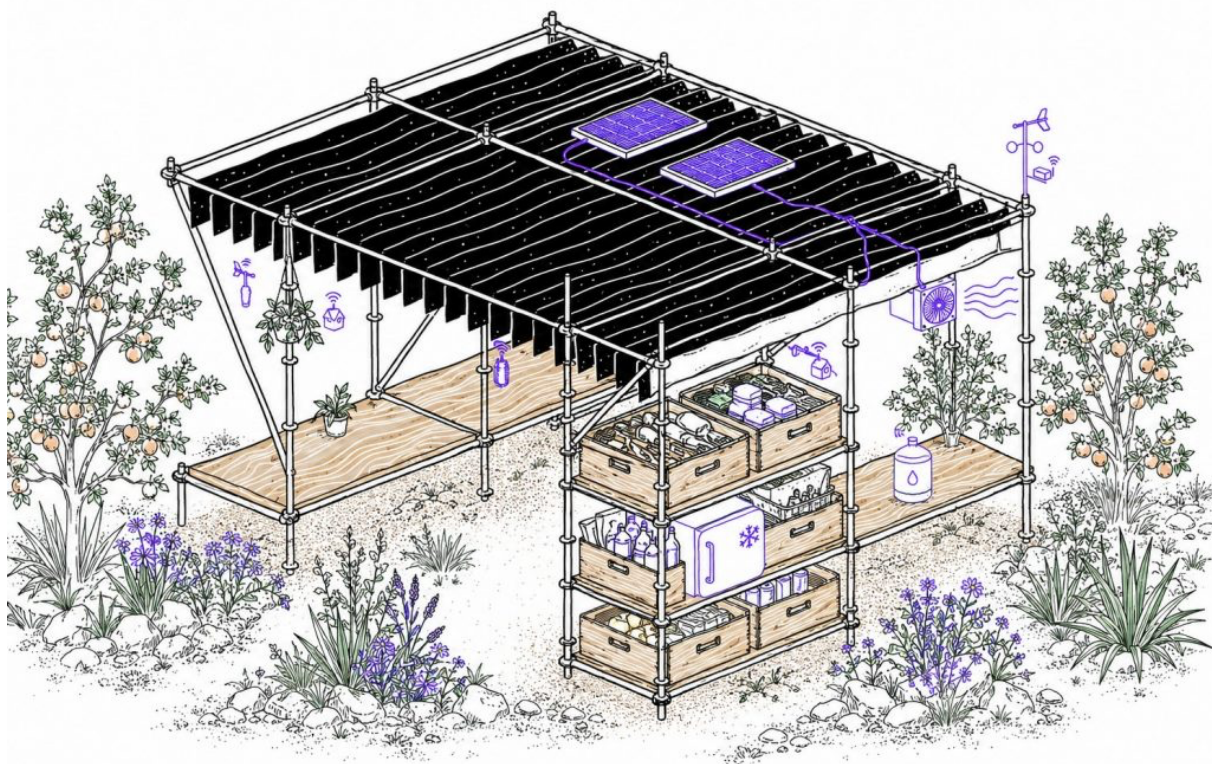

ORDENANÇA PEL DRET URBÀ A L'OMBRA (DRETUMB)

Departament d'Umbrologia | <https://umbrology.org/dretumb/>

(Versió 1.0, estiu de 2026)

PREÀMBUL

Considerant que l'activitat industrial humana ha instaurat un nou règim climàtic marcat per una intensificació de la radiació solar i l'escalfament urbà que amenaça directament el principi d'habitabilitat dels nostres hàbitats;

Reconeixent que el disseny urbà modern —basat en infraestructures dures, superfícies reflectants i materials d'alta inèrcia tèrmica— actua com un vector d'expulsió socioecològic;

Contemplant que l'habitabilitat no és un atribut dels éssers humans, sinó del teixit de la vida que cal defensar com a condició política fonamental;

Aquesta ordenança s'erigeix com una regulació que empara l'habitabilitat urbana entesa com un **dret dels holobionts** a romandre en un territori urbà sense que les condicions atmosfèriques n'anul·lin la viabilitat biològica, en tota la seva singularitat: respectant la pluralitat de formes en què es dona l'habitabilitat de cada ésser viu, tot trobant els mecanismes diplomàtics adients per dirimir les potencials friccions o sentits contradictoris en les relacions multiespècie.

ORDENANÇA PEL DRET URBÀ A L'OMBRA (DRETUMB)

Definim l'ombra com un bé comunal dinàmic: un flux atmosfèric nòmada que neix de la intercepció de la radiació i que constitueix la infraestructura mínima i essencial per mantenir la ciutat dins d'un llindar tèrmic habitable.

Inspirat pel [Principi d'Habitabilitat](#) esbossat per Baptiste Morizot i Laurent Neyret, per les tesis de la [Redirecció Ecològica](#) de l'Origens Medialab, així com per les exploracions de comunitats biòtiques polítiques del [Zoöp Model](#) i el recull de recomanacions climàtiques urbanístiques [Descodificant el confort](#), el Departament d'Umbrologia proclama el dret estacional a l'ombra urbana i reivindica la penombra i l'opacitat (en el sentit que li dona al terme l'[Édouard Glissant](#)) com a refugi dels holobionts. Així, seguint la seva [Guia: La Ciutat de les Ombres](#) l'ombra urbana esdevé una protecció fonamental dels cossos per tal de no ser totalment exposats i vulnerables a la irradiació solar.

En aquest sentit, l'ombra es garanteix com a arquitectura de **sobirania climàtica popular**, que permet l'autoprotecció dels holobionts i la continuïtat de la vida en temps de mutació climàtica, així com l'exploració de noves formes d'habitabilitat urbana.

TÍTOL I: FONAMENTS I SUBJECTES DEL DRET

Article 1. Definició d'ombra: L'ombra es reconeix com un bé comunal dinàmic. És, al seu torn, la garantia d'un Dret a l'Opacitat: el dret de tot holobiont a no ser totalment transparent, mesurable o vigilat per les estructures del termopoder urbà. L'ombra és el refugi de la singularitat no traduïble.

Article 2. L'holobiont, subjecte de Dret: Aquesta ordenança protegeix comunitats biòtiques (és a dir, no només humans sinó el teixit de relacions entre microbiomes, fauna i flora, juntament amb els elements abiòtics crucials per a la seva vida), entenent que la seva habitabilitat depèn d'alguna manera de la possibilitat de refugi tèrmic i ocultació solar.

TÍTOL II: REPÒS URBÀ

Article 3. Zones de Repòs. En episodis d'alertes radiants i calor extrem, tota ombra es reconeixerà com a Zona de Repòs. Això comporta el següent:

3.1. Es fomenta el dret d'ús comunal de porxos i ràfecs privats.

3.2. S'estableix una Servitud d'Hospitalitat Umbrològica (SHU) en totes les vies públiques. S'entén per SHU l'obligació legal de qualsevol estructura, parament o element construït (sigui de titularitat pública o privada) de cedir l'ús de l'ombra que projecta sobre el sòl o l'espai adjacent per al recer dels holobionts. Aquesta servitud és automàtica, gratuïta i innegociable durant les hores d'alta irradiació solar. Es reconeix la propietat dinàmica del flux: la servitud no s'aplica a una coordenada fixa, sinó que es desplaça amb la projecció de la taca d'ombra al llarg del dia.

Article 4. El Dret al Repòs a l'Espai Públic. Se suspèn qualsevol prohibició relativa al descans en l'espai públic sota la protecció de l'ombra. El repòs horitzontal es reconeix com una necessitat fisiològica de supervivència dels holobionts. La ciutat no pot obligar al moviment i el flux urbà sota condicions d'estrès tèrmic.

ORDENANÇA PEL DRET URBÀ A L'OMBRA (DRETUMB)

TÍTOL III: INFRAESTRUCTURES DE PROTECCIÓ SOLAR

Article 5. Factor de Protecció Solar (FPS). La ciutat en el seu conjunt ha de contribuir al FPS de cada barri:

5.1. Els edificis han de facilitar ràfecs i pèrgoles o, en el seu defecte, garantir la seva creació transitòria. Es prohibeixen façanes de mirall que projectin radiació i llum invasiva cap a l'espai de repòs comú.

5.2. Garantia de Continuitat Umbròfila (GCU): La ciutat ha de garantir una trama d'ombra ininterrompuda en tots els espais públics, ja sigui amb infraestructures verdes o artificials, amb els solapaments que calguin. Cap holobiont podrà ser obligat a romandre sota insolació directa més de 5 minuts per completar qualsevol desplaçament urbà essencial.

5.3. Adaptació estacional: Els semàfors i altres elements de senyalística urbana s'han d'adaptar per assegurar el menor temps d'exposició solar dels éssers vius. S'ha d'assegurar la senyalització d'itineraris climàtics alternatius.

5.4. Cada barri ha de garantir un 50% de sòl fresc i permeable. L'ombra ha de permetre el repòs del cos en contacte directe amb la terra o materials de baixa inèrcia tèrmica que no interrompin la termoregulació dels holobionts.

5.5. Considerant la capacitat calorífica i, sobretot, de conductivitat i efusivitat (velocitat de transmissió de calor) de diferents materials s'haurà d'afavorir l'ús a l'espai públic de materials orgànics (fusta, tèxtils, terra) que no cremen, en lloc de formigons, metalls i pedra.

5.6. Considerant la relació entre factors tèrmics i cromàtics (els colors clars reflecteixen, però enlluernen; els foscos absorbeixen molta calor i l'emeten), s'insta a considerar la rellevància dels colors en el disseny de l'espai públic.

Article 6. Impost d'ombra.

6.1. Qualsevol forma d'acaparament, tancament o privatització d'espais ombrejats — independentment de la naturalesa de la seva titularitat, pública o privada —, així com el seu ús amb finalitats comercials o d'exclusió (com ara terrasses de restauració, recintes institucionals restringits o infraestructures que impedeixin, limitin o condicionin l'accés lliure a l'autoprotecció climàtica dels holobionts) es gravarà immediatament de la següent manera:

6.1.1. Amb un impost d'ombra equivalent al 15% de la facturació mensual de l'activitat econòmica desplegada sota la seva projecció, en el cas d'establiments o explotacions de caràcter comercial.

6.1.2. Amb un impost d'ombra de 500€ per metre quadrat de superfície ombrejada tancada o restringida, meritada mensualment, en el cas d'edificis, equipaments o recintes de caràcter institucional o públic.

6.2. Els fons obtinguts per aquest gravamen seran transferits directament a les Assemblees Umbrològiques Barrials (ASUB) del territori afectat, de conformitat amb el que disposa el Títol V

ORDENANÇA PEL DRET URBÀ A L'OMBRA (DRETUMB)

d'aquesta ordenança, les quals en tindran la potestat exclusiva de gestió i fiscalització per al finançament de les seves activitats d'urbanisme subtractiu i redirecció ecològica urbana.

TÍTOL IV: AUTOPROTECCIÓ CLIMÀTICA I OCUPACIÓ TEMPORAL DE L'ESPAI

Article 7. Dret de Treva del Migdia. A les hores centrals del dia en els mesos estivals la ciutat ha d'entrar en metabolisme lent. L'ombra s'ha de respectar com a espai de repòs i penombra compartida. Queden suspeses les activitats que pertorbin el refugi.

Article 8. Llicència d'Autoprotecció i Ocupació Transitòria de l'Espai.

8.1. Es garanteix un permís universal per instal·lar infraestructures umbrològiques d'emergència sense censura estètica o sol·licitud de permisos. L'autoprotecció climàtica dels holobionts preval sobre la imatge visual de la ciutat i sobre qualsevol criteri decoratiu o monumental. Es dirimiran singularment els criteris de seguretat viària en casos de conflicte

8.2. Els holobionts tindran el dret de desplaçar els seus cossos i estris seguint l'ombra, i podran ocupar qualsevol espai públic que ofereixi refugi. Es respectarà el dret a no ser vists ni datificats sota l'ombra.

Article 9. Dret a la Suspensió Laboral. S'autoritza la suspensió de qualsevol activitat laboral al sol quan el dret a l'ombra no pugui ser garantit, sense represàlia salarial.

TÍTOL V: DESPLEGAMENT FUTUR D'UN PLA DE REDIRECCIÓ ECOLÒGICA URBANA

Article 10. Procés de Participació i Redirecció Ecològica. Per garantir un procés de redirecció ecològica efectiva de les infraestructures de la ciutat, entesa no com un abandonament abrupte o l'aspiració de fer taula rasa, sinó com la renúncia polititzada, deliberada i planificada a l'urbanisme solar modern es promourà la creació d'**Assemblees Umbrològiques Barrials (ASUB)** com a òrgans de codecisió, disseny i governança de la retirada. Aquestes ASUB es constituïran en els òrgans deliberatius competents per determinar quines infraestructures, sistemes tècnics o equipaments urbans vinculats al règim solar han de ser objecte de desmantellament, sotmetent a la disputa pública el destí dels actius obsolets o climàticament nocius de la ciutat.

10.1. **Composició de les ASUB:** A continuació es detalla el procediment regulador per al funcionament, elecció i estructura de les assemblees en el territori:

10.1.1. Convocatòria de les **assemblees anuals:** La governança de la redirecció ecològica de cada ASUB emanarà directament d'una assemblea anual oberta, configurada com l'òrgan sobirà de democràcia directa i decisió comunitària. Per a la seva celebració, es realitzarà obligatòriament una **convocatòria pública** a través de tots els canals oficials amb un mínim d'un (1) mes d'antelació, fixant clarament el lloc, la data i l'hora de la trobada. Així mateix, s'haurà d'avisar formalment el Departament d'Umbrologia amb aquesta mateixa antelació d'un (1) mes per tal que es pugui personar en l'acte i exercir les seves funcions com a entitat externa garant de la netedat del procés. En aquesta assemblea tindrà dret a vot tota persona present, així com aquells representants o portaveus delegats de col·lectius humans o

ORDENANÇA PEL DRET URBÀ A L'OMBRA (DRETUMB)

entitats no humanes (fauna, flora, microbiomes o ecosistemes de l'entorn) que no puguin concórrer físicament.

10.1.2. **Constitució del Comitè de Coordinació de les ASUB:** En aquesta assemblea anual cada ASUB es constituirà, mitjançant elecció directa, un **comitè de coordinació** format per **tretze (13) membres** —establert com a número imparell per facilitar el desbloqueig de qualsevol empat en les preses de decisió— que s'estructurarà sota una estricta **quota sectorial** integrada per: dos (2) representants de l'administració pública municipal; dos (2) del sector científic i acadèmic sota un criteri de paritat epistèmica (com a mínim un de les humanitats i ciències socials, i com a mínim un de les ciències naturals amb un perfil que inclogui transversalment la salut humana i no humana); dos (2) del sector de l'arquitectura, l'urbanisme i el paisatgisme enfocats cap a la mitigació climàtica; un (1) del sector cultural i les pràctiques artístiques crítiques; i sis (6) representants del moviment associatiu i veïnal del territori, garantint dins d'aquests últims la presència de col·lectius de pacients, persones amb patologies de vulnerabilitat mèdica solar i afectats crònics per l'exposició al sol o l'estrès tèrmic.

10.1.3. **Durada i rendició de comptes:** El comitè de coordinació triat disposarà de plena autonomia executiva per gestionar el dia a dia de cada ASUB, l'exercici del qual se sotmetrà anualment al judici públic de l'assemblea oberta. En aquesta sessió anual de control, el comitè té l'obligació de rendició de comptes del procediment de redirecció ecològica mitjançant la defensa pública de: la identificació i certificació de les Zones de Sacrifici Tèrmic (veure 10.2), l'actualització del catàleg dels comuns negatius urbans (veure 10.3) i el debat de les propostes de transformació de la infraestructura solar. El mandat de les persones electes per a aquest comitè tindrà una durada màxima de tres (3) anys, no renovable de manera consecutiva per assegurar la rotació. L'assemblea anual servirà també per a la substitució específica d'aquells càrrecs que hagin quedat vacants de manera anticipada. El Departament d'Umbrologia validarà la recepció dels fons de l'Impost d'ombra (Article 6) i auditarà periòdicament el procés de despesa per certificar-ne l'exclusiva implementació en la redirecció ecològica del barri.

10.1.4. **Procediment de contingència:** En cas que s'institueixi una disputa manifesta, bloqueig institucional o falta de consens irreversible que impedeixi la celebració ordinària o l'elecció del comitè de tretze (13) membres d'una ASUB, es constituirà d'ofici una Assemblea Temporal d'Emergència amb una vigència improrrogable d'un (1) any sota la supervisió i arbitratge de garant del Departament d'Umbrologia. Aquesta estructura transitòria funcionarà com un òrgan de contingència reduït per assegurar que el territori mai quedi desamparat ni sense governança de l'ombra, i estarà integrada per un mínim d'un (1) sol membre de cadascun dels cinc sectors esmentats a l'article 10.1.2 (administració municipal, científic, arquitectura/urbanisme, cultural i veïnal), garantint així la continuïtat de la custòdia bàsica del territori fins a la següent convocatòria.

10.2. Les Assemblees identificaran les **Zones de Sacrifici Tèrmic (ZST)** existents per procedir al seu desmantellament democràtic. Aquest urbanisme subtractiu s'executarà mitjançant protocols de retirada gradual (despavimentació, tancament de fluxos contaminants, plantació d'arbrat i verd, o irrigació insurgent) dissenyats específicament per calibrar, mitigar i reparar els danys metabòlics,

ORDENANÇA PEL DRET URBÀ A L'OMBRA (DRETUMB)

socioeconòmics o de subministrament que la mateixa desactivació de la infraestructura pugui ocasionar a la comunitat local.

10.3. Les ASUB també s'encarregaran d'identificar i gestionar els comuns negatius urbans que emergeixin en les seves exploracions.

10.3.1. S'entenen com a **comuns negatius** aquelles ruïnes de l'urbanisme fòssil, passius ambientals, toxicitats persistents, illes de calor estructurals, infraestructures obsoletes del règim solar modern o els dispositius d'arquitectura hostil instal·lats per expulsar els éssers vius dels espais ombrejats que, lluny de desaparèixer amb el seu tancament o desmantellament, romanen en el territori com a càrregues materials heretades. Atesa la seva naturalesa irreversible o de llarga durada, no poden ser tractades com a mers residus a eliminar o externalitzar, sinó com a realitats nocives que exigeixen de manera imperativa una responsabilitat, cura i governança col·lectiva a llarg termini per part de la comunitat.

10.3.2. El procés de **desmantellament democràtic** reconeixerà formalment aquestes càrregues, les quals passaran a ser assumides sota un règim de coresponsabilitat institucional i custòdia popular. Les ASUB, conjuntament amb el Departament d'Umbrologia, establiran els protocols de contenció, reparació i vigilància comunitària necessaris per gestionar els efectes metabòlics d'aquests comuns negatius durant i després de la seva desactivació.

Article 11. Procés de presa de decisions interespècie. Les ASUB convocaran als diferents éssers vius d'un lloc i prioritzaran el consens en la presa de decisions. En casos de conflicte es podrà implementar un procediment de vot. El vot dels holobionts amb major vulnerabilitat tèrmica tindrà un pes preferent. S'hauran d'habilitar protocols d'indagació multiespècie amb representants delegats que vetllin pels drets i el vot de la comunitat biòtica sencera (seguint el Zoöp Model).

Article 12. Protocol de Reciclatge Biòtic. Els materials retirats s'han de reutilitzar el més a prop possible per crear nínxols d'ombra, humitat i opacitat per a la microfauna i la flora espontània.

DISPOSICIONS FINALS

Primera. Vigència i Criteris d'Activació Tècnica. Aquesta ordenança entrarà en vigor automàticament quan es compleixin les següents condicions tècniques:

1. **Activació Institucional (via preferent):** De manera immediata i d'ofici quan les autoritats competents estatals, autonòmiques o locals declarin formalment qualsevol nivell d'alerta per calor, sent referència suficient la declaració d'alerta groga / Nivell 1 o superior del [Pla Nacional d'Actuacions Preventives dels Efectes de l'Excés de Temperatures sobre la Salut del Ministeri de Sanitat](#) o el [Pla operatiu per prevenir els efectes de la calor sobre la salut \(POCS\) de la Generalitat de Catalunya](#).
2. **Activació Transitòria Popular (via d'emergència):** En absència d'una alerta institucional formal, l'ordenança es considerarà plenament vigent i executable en l'àmbit barrial sempre que la combinació de la temperatura de l'aire i la humitat relativa registri un Índex de Calor de "precaució" o superior. Per a la verificació popular, immediata i lliure d'aquesta activació

ORDENANÇA PEL DRET URBÀ A L'OMBRA (DRETUMB)

en l'espai públic, qualsevol persona podrà emprar un termòmetre-higròmetre portàtil i contrastar les lectures locals amb la calculadora de l'[Índex de Calor de IS Global](#).

3. **Justificació Metodològica:** Es fa constar explícitament que, malgrat ser l'estàndard de referència científic en l'avaluació del risc d'estrès tèrmic en l'àmbit de la prevenció de riscos laborals ([NTP 1189 / Índex WBGT](#)), l'índex WBGT (temperatura del bulb humit) es descarta com a mètode d'activació d'aquesta ordenança. La seva complexitat de mesurament, la necessitat d'instrumental especialitzat i el temps requerit per a l'obtenció de dades en fan un sistema completament inoperatiu per a la gestió quotidiana, immediata i lliure del dret a l'ombra per part de la ciutadania.
4. **Criteris Addicionals de Diagnòstic Territorial:** Per al correcte desplegament futur de les funcions de planificació, urbanisme subtractiu i governança de la retirada atribuïdes a les Assemblees Umbrològiques Barrials (ASUB) en el **Títol V** d'aquesta norma, es recomana taxativament incorporar i revisar indicadors estructurals de vulnerabilitat, com ara l'[Índex de Vulnerabilitat al Canvi Climàtic \(IVAC\) de l'Àrea Metropolitana de Barcelona \(AMB\)](#). Aquest indicadors poden servir com a matriu metodològica de referència per a la identificació objectiva de les Zones de Sacrifici Tèrmic (ZST) i la gestió dels comuns negatius urbans.
5. **Clàusula de Jurisprudència dels Cossos Singulars:** Es reconeix explícitament que els llistats i indicadors d'activació definits en aquesta disposició són de naturalesa humanocèntrica i s'adopten exclusivament com a referència operativa inicial per a la fase de desplegament emergent de la norma. Atès que l'habitabilitat urbana empara la totalitat de la comunitat biòtica, es reconeix que no tots els cossos són iguals davant del clima urbà i que no tots els cossos que aquesta DRETUMB té com a objectiu protegir són humans. Per tant, les ASUB i el Departament d'Umbrologia recopilaran les dades de les primeres aplicacions de l'ordenança per tal de generar una jurisprudència climàtica basada en la singularitat de cada cos i la justícia multiespècie. Aquesta pràctica permetrà reconfigurar i adaptar progressivament els llistats d'activació de l'ordenança tant a les diferents vulnerabilitats de l'esfera humana com a les necessitats de supervivència i confort dels diferents éssers vius (fauna, flora i microbiomes).

Segona. Règim Sancionador i Fiscalització. L'incompliment d'aquesta ordenança serà considerat Negligència Biòtica i Violació de l'Opacitat, perseguible d'ofici pel Departament d'Umbrologia. El Departament d'Umbrologia serà l'òrgan encarregat de fiscalitzar, recaptar i gestionar els actius econòmics derivats de l'Impost d'ombra regulat a l'**Article 6**. Aquests fons s'hauran de transferir de manera directa, transparent i sense intermediació burocràtica a les respectives caixes de les Assemblees Umbrològiques Barrials (ASUB) del territori on s'hagi generat el gravamen (veure **Títol V**), quedant adscrits exclusivament al finançament i desplegament dels seus plans locals de redirecció ecològica urbana.